

в умовах війни.

Таким чином, підсумовуючи все зазначене можливо прийти до висновку, що на сьогоднішній день владою вживаються достатні заходи щодо найшвидшого приведення нормативно-правових актів у відповідності до викликів сьогодення.

Список використаних джерел

1. Журба І., Якушев О., Губар О., Тернова Л., Самара Н. Соціальна робота як складова політики соціального захисту внутрішньо переміщених осіб регіону. *Зб. наук. пр. Черкаського держ. технологічного ун-ту. Серія: Економічні науки*. Вип. 63. Черкаси: ЧДТУ, 2021. С.147-156.

2. Сіньова Л. М. Правове регулювання соціального захисту учасників антитерористичної операції. *Юридичний наук. електронний журнал. Електронне наук.е фахове видання*. № 6/2016. С. 113-116.

3. Муромцева Ю. І. Внутрішньо переміщені особи в Україні та їх вплив на ринок праці регіону: *зб. наук. пр. Харківського нац. педагогічного ун-ту імені Г.С. Сковороди. Економіка*. 2015. Вип. 15. С. 124-131.

4. Митько Я. В. Особливості правового регулювання соціального захисту учасників бойових дій: автореф. дис. канд. юрид. наук : 12.00.05 / Я. В. Митько; МВС України, Харк. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2019. 29 с.

Стародубець Г. М., д.і.н., проф.,
професор кафедри всесвітньої історії
Житомирського державного університету ім. І. Франка

Український вектор діяльності німецьких волонтерських організацій (березень 2022-квітень 2023 рр.)

Одним із видів соціальної роботи є волонтерство – «різновид суспільно-корисної діяльності, найчастіше безоплатної та соціально значимої, що надається фізичними особами – добровольцями з особистої ініціативи або ж від недержавної некомерційної організації-об'єднання»[2, с.4]. Головною відмінністю цієї діяльності є її добровільний характер і безпосередня участь волонтерів (на відміну від добровольців) у процесі реалізації суспільно-корисних ініціатив. Крім того, об'єктом уваги волонтерів, як правило, є соціальні потреби, які вирішуються державою не достатньо ефективно.

Світовий волонтерський рух як явище має доволі багату історію. Власне, на засадах добровільності виникали перші рицарсько-християнські ордени в період перших хрестових походів, як наприклад Орден госпітальєрів, члени якого опікувалися пораненими і хворими християнами на Сході. Сплеск волонтерської діяльності зазвичай припадає на кризові періоди історії людства – війни, спалахи епідемії, голоду тощо. Однак турбота про соціально вразливі групи населення продовжувалася і у відносно спокійний мирний час.

Німеччина є однією з країн, де волонтерський рух має глибоке коріння, власні традиції і доволі потужну підтримку з боку держави. «Волонтерська робота в Німеччині виникла в 1788 р. завдяки Гамбурзькому кодексу для бідних і була інституціоналізована комунальною реформою в Пруссії в 1808 році» [5, с.89]. Через

70 років, «у 1880р. за ініціативою Німецького конгресу з добродійності була створена Німецька добродійна спілка турботи про бідних, яку у 1919 р. перейменували на Німецьку спілку державної і приватної опіки. Це центральна спілка, яка діє і понині: вона об'єднує державні, приватні, громадські установи, а також окремих фахівців, що визначають стратегію розвитку соціальної роботи в Німеччині»[4, с.63].

Волонтерська діяльність в Німеччині дуже різновекторна і має широку суспільну і державну підтримку. Шкільна освіта побудована таким чином, щоб учнівська молодь могла набувати волонтерського досвіду, беручи участь у різного роду добродійних організаціях та рухах. У такий спосіб молоде покоління виховується на засадах християнсько-консервативних та ліберальних загальноєвропейських цінностей, основою яких є гуманізм, повага до особистості, права вияву своєї індивідуальності через повагу до іншого.

Розв'язана Росією збройна агресія проти України та всього цивілізованого світу, призвела до нової масштабної хвилі міграції, здебільшого українських громадян, за кордон. Значну кількість біженців прийняла Німеччина. З перших днів війни чи не основний тягар облаштування повсякденних потреб українських біженців узяли на себе німецькі волонтери. Тисячі різного віку німців відгукнулися на заклики волонтерських організацій долучитися до роботи із супроводу українців: від зустрічі на вокзалах до розміщення в тимчасових житлах (власних оселях, гуртожитках, готелях тощо). У березні 2023 року Центральний залізничний вокзал в Берліні (Berlin Hauptbahnhof) нагадував вулик. Цілодобово волонтери зустрічали потяги, в основному з Польщі, допомагали українським родинам-біженцями, серед яких було багато дітей і старих людей, зорієнтуватися в чужому для них середовищі. Показово, що багато берлінців приходили на вокзал і кілька годин стояли в очікуванні чергового потяга чи автобуса, щоб запропонувати власне житло для тимчасового прихистку. Тут же, на другому поверсі вокзалу, спеціально для українців було облаштовано простір, де пропонувалося безкоштовне харчування, засоби особистої гігієни, дитячі іграшки і речі тощо. Зважаючи на психологічний стан, в якому перебували біженці, було створено волонтерську службу психологічної допомоги. Варто зауважити, що з метою подолання мовного бар'єру, поряд з німцями активно працювали волонтери, вихідці з України та інших країн, які почасти виконували функції перекладачів.

Упродовж перших місяців російсько-української війни в Німеччині активізували свою роботу як великі волонтерські об'єднання так і невеликі новостворювані організації. Мета нашого дослідження – тезово охарактеризувати напрямки їх діяльності на прикладі трьох інституцій – «Ukraine-Hilfe Berlin», «Ukrainische Orthodoxe Kirchenmeinde e.V.» і «Plast Berlin Helps».

Перша з них – це благодійна організація «Допомога Україні» («Ukraine-Hilfe Berlin»), яка має українське коріння (дружина голови фонду Олег Мотуза є українкою). Вона була створена у 2014 році на підтримку учасників Революції Гідності. Там працює близько 100 осіб, серед яких біженці, громадяни Німеччини українського походження, німецькі аристократи, бізнесмени, домогосподарки. Ядром фонду є 30-40 осіб. Діяльність фонду спрямована на допомогу українським біженцям в Берліні, збір коштів для ЗСУ і цивільному населенню, яке постраждало внаслідок обстрілів. Крім того, фонд співпрацює з німецькими та українськими

медичними закладами, організовуючи перебування на лікування та реабілітації українських військових, збір коштів на матеріальну підтримку лікарень в Україні. Для прикладу, коли внаслідок російських ракетних обстрілів постраждала українська енергосистема, фонд організував збір коштів на генератори для українських медичних закладів, зокрема, військово-медичного клінічного центру у Львові. «Госпіталь є медичним центром для всієї західної частини України і має у своїй зоні відповідальності сім областей, від Волинської на півночі до Закарпатської на півдні. Окрім поранених солдатів, тут лікують і цивільних. Потужності наявного аварійного генератора вже не вистачало для роботи всього необхідного обладнання та відділень лікарні. Завдяки численним жертвам вони змогли профінансувати відповідний генератор потужністю 700 кіловат [7].

Ще одним напрямком діяльності фонду, є культурно просвітницький. Члени Ukraine-Hilfe Berlin долучаються до організації та проведення різного роду благодійних акцій в Берліні. Так, 24.03.2023 р. вони підтримали благодійний бенефіс-концерт Національного академічного театру опери та балету м. Харкова у Берліні. З метою поширення інформації серед українців у Берліні про різного роду мистецькі та спортивні заходи, «Ukraine - Hilfe Berlin» створили центральний пункт в інтернеті для спільноти українців/-ок в Берліні та поблизу. Центральним пунктом порталу є календар, в якому розміщено, відсортовано за днями та часом, безкоштовні події для українців/-ок та вказано пряме посилання до подій (Link)[1].

Іншим центром волонтерської турботи про українських біженців стала Українська православна церква в Берліні (Ukrainische Orthodoxe Kirchenmeinde e.V.)[8]. Громада церкви з початку російського вторгнення в Україну збирає і відправляє гуманітарні вантажі в Україну. Навесні 2022 року богослужіння відбувалися в храмі, де стояли коробки, зібрані волонтерами для відправки постраждалим від війни. Волонтерський вектор діяльності церкви не обмежується збором матеріальних речей, вона активно долучається до проведення різного роду культурно-мистецьких, патріотичних акцій. Наприклад, у жовтні 2022 р. 100 українців мали змогу відвідати концерт у Берлінській філармонії, безкоштовні квитки на який розповсюджувалися серед вірян церкви. 24 лютого 2023 року по всій Німеччині проходив Великий український марш, організований українськими активістами і волонтерами. Ukrainische Orthodoxe Kirchenmeinde e.V. так само була його учасником і активно закликала до участі в ньому своїх прихожан [6].

Від березня 2022 року у волонтерський рух активно включилася Берлінська організація пластунів («Plast Berlin Helps»), допомагаючи біженцям із сім'ями з акцентом на роботу з дітьми та юнацтвом. Після початку повномасштабного російського вторгнення в Україну «Пласт» увійшов до складу об'єднання Альянс українських організацій та започаткував ще три важливі волонтерські проекти: Plast.berlin.helps - тактична медицина [9]; Халабуда - розрахований для дітей, хто втікає від війни; Пластова бібліотека - співпрацює з видавництвами та бібліотеками. У перші місяці війни надзвичайно важливим аспектом роботи з українськими біженцями було інформування їх про права, обов'язки, специфіку комунікації з різними офіційними інституціями в Німеччині. Пластуни розробили своєрідний інформаційний порадник, який можна було знайти на їхній сторінці в інтернеті [3]. Впродовж 2022 – квітня 2023 року «Пласт» ініціював проведення великої кількості культурно-мистецьких заходів із залученням дітей українських біженців, майстер

класів для дітей різних вікових груп у Берліні, Мюнхені та інших містах Німеччини. Крім того, учасники Plast Berlin Helps постійно організують збір медичних аптечок та рюкзаків для ЗСУ [9].

Загалом, українські громадяни, які змушені були після збройного нападу Росії на Україну шукати тимчасового притулку в Німеччині, відчули суттєву підтримку з боку волонтерів. Німецький волонтерський рух з перших тижнів війни продемонстрував високий рівень мобільності та злагодженості роботи. В процесі роботи з українськими біженцями, створювалися нові волонтерські організації, основним вектором діяльності яких була цільова допомога різним соціальним групам – дітям, матерям, жінкам, літнім людям, які перебували/ють на території Німеччини; ЗСУ; тимчасово переміщеним особам в Україні. Однією з особливостей багатьох таких організацій є наявність «українського коріння» у лідерів або активістів. Тому можна сказати, що їхній професіоналізм та гуманізм доповнюється відчуттям патріотизму.

Список використаних джерел

1. Благодійний проєкт Ukraine-Hilfe Berlin e.V.: філантропія сьогодні чи необхідність обумовлена часом. URL: <https://ukr-dim.de/blaghodijnij-projekt-ukraine-hilfe-berlin-ev/>
2. Волонтерський рух: світовий досвід та українські громадянські практики : аналіт. доп. Київ: НІСД, 2015. 36 с.4
3. Для біженців з сім'ями та їхніх сімей /друзів в Німеччині. URL: <https://plastde.org/faq-bizhenci/>
4. Лях Н. Історичні засади соціально-педагогічної діяльності волонтерів за кордоном. Волонтерство як ресурс соціальної роботи у громаді : зб. ст. міжнар. наук. конф. для студ. та аспір. «Обличчя соціальної держави», (Київ, 22–23 берез. 2006 р.). Кіхв, 2006. С. 61–70.
5. Павлюк К. С. Волонтерський рух: зарубіжний досвід та вітчизняні практики. Інвестиції: практика та досвід. 2015. № 13-14. С. 87-93.
6. Православна Церква України м. Берлін. URL: <https://www.facebook.com/UOKBER/>
7. Grossgenerator für das Krankenhaus Iwiw. URL: <https://ukraine-hilfe-berlin.de/grossgenerator-fuer-das-krankenhaus-lwiw/>
8. Hilfe für die Ukraine https. URL: <https://ukr-church.de/de/>
9. Plast Berlin Helps TactMed. We collect donations for humanitarian and medical aid in Ukraine. URL: https://linktr.ee/plast_berlin_helps_and_medical_aid_in_Ukraine
10. PLAST Ukrainischer Pfadfinderbund in Berlin e.V. URL: <https://www.facebook.com/PlastBerlinHelps>